



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quęst. 1. Cur scandalizati sint Pharisęi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

nemq; sceleratum, immundum, Deo abominatū efficiunt. Nam horum criminū immundities natura sua spurca ac terrena est, ciborū autē nulli sunt natura mali.

*Abusus non
usus inquit
has.*

Deinde stolidam illam ac supinam ignorantiam illis obijcit, cum ait: Adhuc & vos sine intellectu estis? v. 16. *ἀνοήτοι ἄσφροντες*. Non esset autem tantus stupor, si aliud in ciborum usu animam contaminari iudicassent, optimi enim & purissimi alimenti abusus ex corde egrediens hominem contaminat. Ita superbia infidelitasq; qua veritum pomum parentes primi comederunt, non fructus ipsius iustitiā primogeniā nudavit. Sic ludæos carnes porcorū, & carnes cum sanguine voratæ non suo tactu, sed inobedientia lumen-rium reos fecerunt. Sic ebrios quotidie non merum, sed intemperantia Deo facit odibiles. Nam ipso proposito legem temperantiæ violandi ante ciborum & vini contactum redduntur immundi.

Videtur hoc quibusdam subtile, nec ad rem facere. Nam hic quærebatur, an discipuli peccent illorū manibus cibos sumendo? Id fieri potest, etsi non sint natura cibi immundi, verum si solum contra legem latā sumantur. Respondeo. Christum tamquam certum statuere, legem non esse ratam, idcirco ex ea causa hominem non contaminare. Imo ipsos cibos nō contaminare. Signum etiam Iudaici stuporis est, quod Christo obijcere violationem legis Moisaicæ non sunt ausi: nam alioqui sanè, nisi alio quodam sensu dixisset, poterant dicere, & eos, qui suillam ederent, & qui in paradiso veritum pomum attigissent, peccare. Itaque confusi recesserunt, ut notavit Chrysostomus.

§. 2. Accommodant ista licentiæ suæ, quia omni die sibi omnem cibum permissum, & à ieiunio immunitatem sibi noui Epicuræ indulgent. Non coquinat quod per os ingreditur, inquit: non ergo caro in quadragesima, non villo tempore cibus, aut potus.

Quibus facile respondent orthodoxi. Non cibos, sed obedientiam, intemperantiam, legis Ecclesiasticæ & diuinæ contemptum reos facere. An qui contra legem Act. 15. 20. iuram, sanguinem & suffocatum edebant, non contaminabantur cibis, quos Apostoli prohibuerunt? Imò quos Spiritus Sanctus vitari voluit? Nec tamen natura sanguinis aut suffocatorū immunda fuit: sed legis à legitimo magistratu latæ obligatio vsum rei bonæ illicitum fecit. Sic 1. Cor. 8. 13. propter scandalum ab immolatorijs carnibus abstinere iubet Paulus. Non enim immolatio carnis, quæ idolo offertur eam immundam facit, sed neglectus proximi, qui infirmum sua libertate ledit. Porro Christus hic agit de cibo ex natura sua operante, qui mundus est, nec coquinare potest, multo minus illorū manus, 1. Timoth. 4. Aug. lib. 16. contra Faustum.

VERSUS 12.

Tunc accedentes discipuli eius, dixerunt ei: Scis quia Pharisei audito verbo hoc scandalizati sunt?

QVÆSTIO I.

Cur scandalizati sint Pharisei?

§. 1. *Christus legem Moysi non violat.* Quod legem Moysi de ciborum delectu Leuit. 11. & 19. & Deut. 14. tot modis inculcatam, abrogare videretur, sed ille loquitur de cibis lege nulla vetitis, & contra eorum errorem, qui cibos immundos iudicabant, agit.

Sic August. contra Adimantum, hinc Manichæos convincit, & probat carnes non esse immundas. Nam quod ad cibos attinet, omnino nihil immundum esse, sed malum esse homini, qui per offensionem manducat, manifestissime apparet. De eo, quod in Leuitico scriptum est; *separate à mundo immundum, & nemo*

mandu et carnem cameli, asini, & leporū, & porci, & agnile, & milui, & corui, & vulturū, & reliquorum. Nūquam manifestius plenissima doctus & fraudibus anima huius hominis deprehendi potest, qui tanquam sibi a iurista atq; contraria de veteris testamento capitula obiecit, quam in hoc loco, ubi commemoravit in Leuitico scriptum esse, ut à nonnullis animalium carnibus temperetur. Namq; huic sententiæ illud ex Evangelio creditur opponendum, ubi Dominus dicit: Nihil est ingrediens in hominem coquinans eum, sed ea, quæ procedunt ex eo, coquinant. Hoc si imprudens fecit, nihil cecius, si sciens, nihil sceleratius. Nonne ipse paulo ante posuerat Apostoli testimonium dicentis: Bonum est fratres non manducare carnem, neq; bibere vinum, dum cupit de nouo testamento veteri aduersari, ubi dicitur est: Secundum desiderium animæ tuæ, id est & manduca omnem carnem: quomodo ergo nunc placet ei sententia Domini, quæ dicit: Nihil esse ingrediens in hominem quod coquinaret eum, sed ea coquinant quæ de homine procedunt? ubi se ipso abscondit ab hac sententiā? Quid fugiet, dicat mihi, quando immunditiam carnium fugientiam, & à cibis sanctorum separandam, peruersa & superstitiosa imaginatione continetia præcipit? Ce re enim si verum est non coquinare illa quæ ingreditur in hominem, cum magno errore immundas esse dicunt efcas Manichæi, cum homines carne vescuntur. Si autem immundæ sunt tales efcas, quid de isto testimonio facient quod Evangelica & diuina auctoritate prolata est, ubi Dominus dicit, non inquinari hominem is qui ingreditur in eum, sed is qui procedit de illo? Imò quia contra vetus testamentum Christi verba usurpabant, ipse alterutrum concludit. Vel cibos esse naturā immundos, atq; ita Deum rectè illos prohibuisse: vel Christum rectè negare immundos; atq; ita Manichæorum errorem esse eliminandum. Duo enim illi pugnancia docebant. Nempe in veteri lege malè ciborū delectum institutum, & tamē quosdam cibos à Dæmone, non à Deo factos. Nos alia causa ciborum delectum tenemas. Habemus certè apud Clementem Rom. Can. Apost. 68. & constit. Apost. 1. 5. c. 12. & c. 14. & Ignatius Ep. ad Philipp. Clemens Alex. Strom. 1. 7. c. 7. Orig. Hom. 10. in Leuit. Dionys. Alex. ad Basilidem. Iren. Ep. ad Viactorem. Athanas. ad Orthodoxos. Naz. in Baptism. Chryl. integris homiliis. Ath. in vita Antonij. Clemens Alex. 1. 2. Para. c. 1. Cyrillus Catech. 4. Epiph. her. 75. Theoph. Alex. Ep. 3. Paschali. Telephorus Epist. cyclica. c. 1. Amb. 1. 4. de Virginibus. Hier. 1. contra Iovinianum. Aug. 3. contra Faustū c. 5. Leo primus Serm. 4. de ieiunio quadragesimæ. Prosper 1. 2. c. 22. de vite contemplatiua. Fulgentius de fide ad Petrum. c. 3. Quamquam quid opus est aliquos nominare, ubi omnes consentiunt?

§. 2. Phariseos relinquendos censet, quod non modo cæci sint, sed duces etiā idcirco cæcorum, ut & ipsi & populus cum eis in foueam cadat. De illis Iustinus de veritate Christi religion. Ad hæc ridiculum quoq; est, in ea vos esse opinione profelytorum quidem ipsorum apertos esse oculos, vestros autē minime: ac vos audire, cæci & surdi: at illos illuminari: tūc utem ridiculosius etiam multo vobis accidet, si legem (euangelicam) gentibus datā esse dixeritis, & vos neq; illā (Moisaicam) legem noueritis. Vitasset enim ut q; iram Dei, ac filij niqui & vagabundi (secundum vos) le, extrauagantes non essetis: puderetq; vos illum identidē audire, dicentem: Filij, quibus non est fides in ipsis. Quis cæcus, nisi serui mei? & surdus, nisi qui dominatur eis? Audite audientes, & nolite intelligere: & videte visionē, & nolite cognoscere. Esa. 6. Et excæcati sunt serui mei: Cæci scilicet cæcorum duces Matth. 15. Quod si per se etiā non obseruasti aperias aures vestras, & non audisti, an bona sit laus vestra, quæ Deus vos celebrat, & Dei testimonia quæ seruos decet: nimirum nec cruciheris sapientum ista audientes, neq; Deo comminante exhorrescitis: populus certè quidem stultus & durior es estis. Propterea ecce addam, ut transieram populum huic, dicit dominus: & transferam eos. Et perdam sapientiam sapientum, & intelligentiam intelligentium abscondam.

§. 1. Gravissimam eam penam esse, cum malis Pastoribus oves errantes committuntur, nemo dubitat. Explicuit Augustinus in c. 34. Ezec. seu l. de Pastoribus. Sed quoniam terret non solum eorum ducem, sed & eorum sequentem, (neg. enim ait, e adit in foueam ducens, & non cadit sequens: sed, eorum eorum ducens, ambo in foueam cadunt) aduocauit eum. Cum enim non facit, que faciunt mali Pastores, facere n. l. i. e. Cum enim non facit, que faciunt mali Pastores, non vult pati: cum facit autem que dicunt, ego vos pascam: nec enim dicunt, & non faciunt. Securi, inquit, sequimur Episcopos n. s. r. Di. unt hoc sap. Heretici, quando veritate in. mississima conuincuntur. Donne oves sumus: illi de nobis reddent rationem. Reddent plane malam de morte vestra. De morte ovis maligna reddet malus Pastor malam rationem. Nam qui idem vult ovis, qui a signatur pellis i. suis: Incipit Pastor, qui negligit ovis, in errantem: & propterea in fau. cos lapsum, in deus arer. Quid illi prodest, quia affert pel. lem signatam? Paterfamilias vitam ovis inquit. Si d. cec. m. l. u. Pastor attulit pellem: reddat de pelle rationem.

Nolite verò Heretici excusationem non habent, cum peccata & noua errorum duci se vident, cum suos ducunt in annos singulos via mutare, alioque se vertere. Nulla enim probabili ratione dicere poterunt: Hic autem ille me Episcopus seduxit, sed ille gurgis, ille gladiator, sitiguitas, apostata, adulter: nemo enim inf. gnus hereticorum sine publicis atque infamibus sce. le. nibus ab Ecclesia delinquit, ut causam reddere nullam possint, qui talibus crediderunt, & a veteri Apostolo. rum Martyrum Patrumque doctrinam discessionem fecerunt.

VERSUS 13.

At ille respondens ait: Omnis planta. rio, quam non plantauit Pater meus celestis, eradicabitur.

QUESTIO I.

Que plantatio dicatur patris celestis?

§. 1. Plantatio est doctrina, seu homines doctrinam aliquam haberi: Perinde ac si dicat aliquis. Religionem aliquam ut sectam institui, quod vel Deo vocatur, & in bene fieri potest, vel hominum tantum errore & conatu. Comparari autem plantis arboribusque homines, notius est, quam ut doceri necesse sit. Il. 5. 2. & 6. 2. 1. Jer. 2. 2. 1. Amos 9. 1. 5.

Plantatio non est ele. 3. 4. 5. alij de predestinatione interpretantur. Hic n. non confectur reprobatio & electio. Nam etsi electio sit plantatio Dei, non tamen reprobatio est ab alia manu, quam Dei. Nec illa ipsa eradicabitur. Sed confectur doctrina & lex Dei cum fructu hominum inuentis, quæ etiam ad tempus auctoritatem obtinent, postea tamen pereunt. Contra Caluinum & recentiores stat ipse Zuinglius, qui de legibus & doctrinam interpretatur.

§. 2. Apud Hieronymum Manichæorum soboles hunc locum obiecit Catholicis, ut duas naturas esse probaret. Vnam à Deo bono patre Christi: alteram à Deo Prophetaum seculo & malo principio. Imò ex hoc loco legem repudiabant. Eam enim plantationem esse asserbant. Sed esse Hereticos interpretatur Hieronymus in c. 5. Il. Quod autem edificatio & agricultura refertur ad intelligentiam spirituales, etiam alio loco Paulus Apostolus docet: Fundatos & radicatos in charitate credentes esse contestans. Vnde & Ecclesiastes: Non solum sibi edificauit domos: sed plantauit vineas, & fecit hortos & pomaria: & instituit omnes arbores pomiferas, exiit uirgæque piscinas ut irrigaret saltum. Porro Heretici imaginem tantum habentes umbramque virtutum, & non ipsam veritatem, absque fructu operum, verborum folia pollicentur. De quorum arboribus dicit Dominus: Omnis plantatio, quam non plantauit

Adamus Conzen in Euang. Tom. I.

pater meus celestis, eradicabitur. De vinea enim Sodomorum vinea eorum, & propago eorum de Gemorra: Vinea eorum vna fellis, & botrus amaritudinis eis: furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, quam non plantasset pater celestis. Verum præstat audire eam de S. Chrysost. τὸ ποτὶ τὸν νόμον οὐκ εἰσὶν αἱ τὰ τοῦ μαριχάωντος οὐκ εἰσὶν. Hoc de lege dictum esse aiunt, qui Manichæorum morbo laborant: quos ille sic confutat. ἀλλ' ἐπιστρέφει τὰ ἐμπροσθεν εἰρημὴν αὐτοῖς. εἰ γὰρ ποτὶ τὸν νόμον ἐλεγε, πῶς ἀνωτέρω διπολοῦνται ὑπὲρ αὐτῶν καὶ μαριχάωντος λέγων. διὰ τί τὸ ποτὶ τὸν νόμον εἰσὶν αἱ τὰ τοῦ μαριχάωντος οὐκ εἰσὶν; πῶς δὲ τὸν ποτὶ τὸν νόμον εἰσὶν αἱ τὰ τοῦ μαριχάωντος οὐκ εἰσὶν; ὁ λαὸς ἐστὶ τῶν χειλεσιν τιμῶν, καὶ τὰ ἐξ ἡσ; ἀλλὰ ποτὶ αὐτῶν, σκεπῶν καὶ τῶν ποτὶ τὸν νόμον αὐτῶν τῶν Φησὶν, εἰ γὰρ ὁ Θεὸς εἶπε τιμῶν τὸν πατέρα σε καὶ τὴν μητέρα, πῶς ἐστὶν Φησὶν καὶ τὸ ποτὶ τὸν Θεὸν εἰρημὴν; καὶ τὸ ἐξ ἡσ; de δεκνυσσιν ποτὶ αὐτῶν εἰρημὴν καὶ τὸν ποτὶ τὸν νόμον αὐτῶν. ἐπὶ τῶν γ' ἐν. ὁ δὲ γὰρ εἰς τὸν Φησὶν τὸν νόμον. εἰ δὲ ποτὶ τὸν νόμον ἐλεγε, πῶς εἶπεν αὐτῶν, ὁ δὲ γὰρ εἰς τὸν νόμον τὸν νόμον. Sed ea, quæ præcesserunt, orā ipso penitus obstruunt. Nam si de lege hoc dictum est, quo modo superius acerrime pro lege ipsa pugnat, dicens: Quare mandatum Dei propter obseruandas traditiones vestras transgredimini? Quo modo etiā Prophetam induxit dicente, populus iste labium me honorat, &c. Non igitur de lege, sed de illius ipsius, ac de traditionibus illis hæc disputat. Præterea si à Deo dictum est: Honora patrem tuum & matrem tuam: quomodo non est plantatum à Deo, quod dictum à Deo est? de sequentibus autem in eam patet, non de lege, sed de istis & traditionibus dictum esse. Quippe eam subiunxit, dices sunt ceterorum: ita legem à omni accusatione vindicauit, & ad illos omnem culpam traiecit. Quod si de lege illud dictum esset, dixisset utique, dux est cecus cecorum.

VERSUS 15.

Respondens autem Petrus dixit ei: Ediffere nobis parabolam istam.

QUESTIO II.

Cur Parabolam vocat Petrus?

§. 1. Syrus vocat parabolam *ἡθῶν* maltha; à *ἡθῶν* Parabolam cur vocet. *malthal*, quod parabolice loqui significat. Petrus igitur cum offensos videret Iudæos, eo quod Christus ciborum delectum tollere videretur: cum nec legē ab eo abrogari putaret, nec falsum tamē esse, quod ex ore veritatis audiebat, suspicari posset, sermonē parabolicum esse interpretatur, idē parabolæ expositionem postulat. Ita Hieron. & Euthymius recte exponunt, minus commodē Theopylæus, qui ignorantiam simulasse putat, cum, ut est in Marco, omnium fuerit illa dubitatio, & Christus obijciat, adhuc illos sine intellectu esse, v. 16. ἀκούετε, &c. hoc est, καὶ ἀκούετε τὰ νῦν, ad hoc vsq. momentum. Proprie se locutum ostendit, nō parabolice. Multa autē iam Paulo in parabolis dixerat, ut notauit Remigius & Abulensis, ut occasio fuerit, etiā hic de parabolis suspicandi. Culpabilem tamē & Hieronymus & Beda ostendunt, quod tam claram sententiam, rationi adeo consentaneam nondū intellexerat. Petrum quæfisse omnium nomine existimat Abulensis, alij apud Marcum, qui discipulos interrogasse refert, putant esse Synecdochen numerorum, omnibus enim tribui, quod solus Petrus fecit. Prior sententia vera est: Christus enim nō vnum Petrum, sed ceteros etiam reprehendit, quod sine intellectu essent, quæ reprehensio ex imperita quæstione orta est. Hic autem non agebatur de delectu ciborum constituto lege: sed de illis carimonijs, de quibus nec Deus, nec Ecclesiæ Magistratus quicquam constituerat.

Cc 3

VER-